

Vadlīnijas tiesas spriedumu rakstīšanai civillietās pirmās un apelācijas instances tiesām

Satura rādītājs

Ievads.....	2
I. Sprieduma likumība un pamatotība.....	3
Senāta atziņas par sprieduma likumību un pamatotību	4
II. Sprieduma forma un saturs	5
1. Ievaddaļas veidošana	7
2. Aprakstošās daļas veidošana	8
3. Motīvu daļas veidošana	9
3.1. Vispārīgas Senāta atziņas par motīvu daļas veidošanu	9
3.2. Ieteikumi motīvu daļas strukturēšanai un ievada veidošanai	10
3.3. Senāta atziņas par faktisko apstākļu un pierādījumu analīzi	12
3.4. Senāta atziņas par tiesību normu piemērojamības vērtēšanu	15
3.5. Ieteikumi tiesību normu izmantošanai sprieduma argumentācijā	15
3.6. Senāta atziņas par judikatūras izmantošanu sprieduma argumentācijā	17
3.7. Ieteikumi argumentēšanai ar judikatūras atziņu	19
3.8. Senāta atziņas par tiesību doktrīnas izmantošanu sprieduma argumentācijā	21
3.9. Ieteikumi argumentēšanai ar tiesību doktrīnas atziņu	21
4. Rezolutīvās daļas veidošana	22
Senāta atziņas par rezolutīvās daļas veidošanu	23
5. Apelācijas instances tiesas sprieduma veidošana	23
5.1. Senāta atziņas par apelācijas instances tiesas spriedumu	24
5.2. Papildu ieteikumi apelācijas instances tiesas sprieduma veidošanai	25
Izmantotie un ieteicamie avoti par tiesību piemērošanu un juridisko argumentāciju	27

Ievads

Īstenojot Tieslietu padomes izveidotās darba grupas tiesu efektivitātes stiprināšanai uzdevumu, Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa ir izstrādājusi vadlīnijas tiesas spriedumu rakstīšanai civillietās pirmās un apelācijas instances tiesām.

Projekta ietvaros tiesām tika lūgts atlasīt un iesūtīt tiesas spriedumu rakstīšanas labos un kritizējamus piemērus. Par tiesas spriedumu rakstīšanas pieredzi civillietās tika intervēti 12 pirmās un apelācijas instances tiesas tiesneši. Tiesas kopumā iesūtīja 42 labās prakses spriedumu piemērus un 40 kritizējamus spriedumu piemērus. Daļai no iesūtītajiem piemēriem tiesas pievienoja komentārus, skaidrojot, kas tieši konkrētajos nolēmumos atzīstams par labu un atbalstāmu praksi, bet kas būtu vērtējams kritiski.

Vispārīnnot tiesu sniegtos komentārus, konstatējami šādi spriedumu rakstīšanas vērtēšanai izmantotie kritēriji, kas vienlaikus var kalpot par kvalitatīva sprieduma sastādīšanas pamatu:

- 1) atbilstība tiesību normām;
- 2) labi motivēts spriedums (pilnīgi atklāta argumentu līnija, ar kuru pamatots konkrētais lietas iznākums);
- 3) tiesību palīgavotu (sevišķi judikatūras) izmantošana;
- 4) labi strukturēts spriedums (no svarīgākā par tiesību normu piemērošanu uz lietas būtību, hronoloģiska faktu analīze, visi pieteiktie prasījumi izvērtēti secīgi);
- 5) atbildēti iebildumi pret katru prasījumu, analizēti abu pušu izteiktie argumenti;
- 6) rūpīga un detalizēta pierādījumu analīze;
- 7) skaidra un viegli uztverama valoda, bez liekvārdības, izmantoti pareizie juridiskie jēdzieni;
- 8) pietiekami īss spriedums, koncentrēta aprakstošā daļa, optimāls samērs starp aprakstošo un motīvu daļu;
- 9) pārskatāms teksta izkārtojums (izmantota numerācija, atdalītas sprieduma daļas, bez nevajadzīgiem izcēlumiem, slīpraksta u. tml.);
- 10) apelācijas instances tiesas spriedumā skaidri pausta attieksme pret pirmās instances tiesas spriedumu, skaidras norādes, kas tieši bijis nepareizi pirmās instances tiesas spriedumā.

Balstoties uz iesūtītajiem spriedumu piemēriem, sniegtajiem komentāriem par spriedumu rakstīšanas praksi, intervijās izteiktajām tiesnešu atziņām un izmantojot tiesību zinātnes atziņas, ir formulēti ieteikumi spriedumu rakstīšanai un norādīti labās prakses piemēri. Līdzās šiem ieteikumiem vadlīnijās ir iekļautas Senāta atziņas par sprieduma pamatojumu, formu un saturu. Vadlīnijas izkārtotas kā komentārs pie trim Civilprocesa procesa likuma pantiem – 190., 193. un 432. panta. Noslēgumā pievienots izmantotās un ieteicamās tiesību doktrīnas avotu saraksts.

I. Sprieduma likumība un pamatotība

190. pants. Sprieduma likumīgums un pamatotība

(1) Taisot spriedumu, tiesa vadās pēc materiālo un procesuālo tiesību normām.
(2) Tiesa spriedumu pamato uz apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā. Spriedumā tiesa neatspoguļo informāciju, kas ir valsts noslēpuma objekts vai komercnoslēpums, bet norāda, ka ar šo informāciju ir iepazinies un to izvērtējis.
(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 05.02.2009. un 28.02.2019. likumu, kas stājas spēkā 01.04.2019.)

1. Atbilstoši pamatojuma principam, Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam un Civilprocesa likumam tiesai ir pienākums savu spriedumu pamatot jeb motivēt. Motivēta sprieduma mērķis ir nodrošināt, lai lietas dalībnieki un sabiedrība varētu saprast, kā tiesa ir nonākusi pie tieši tāda lietas iznākuma, un tādējādi izslēgt tiesas patvaļas iespējamību.¹
2. Tiesas spriedums kā tiesību piemērošanas akts balstās uz tiesību piemērošanas loģisko shēmu un aptver kā tiesību, tā faktu jautājumus. Ja lietas faktiskie apstākļi konstatēti pareizi un pienācīgi atspoguļota to analīze un ja tiem pareizi piemērotas atbilstošas tiesību normas, tad konkrētais spriedums ne vien atbildīs loģikas likumiem, bet būs arī taisnīgs. Taisnīgums ir atkarīgs no pareizās tiesību normas atrašanas, pareizas tās iztulkošanas un no tā, vai lietas faktiskie apstākļi ir pareizi pakārtoti (subsumēti) normas tiesiskajam sastāvam. Savukārt tiesas sprieduma atbilstība patiesībai ir nodrošināma, pienācīgā kārtībā konstatējot faktus, pārbaudot un pareizi novērtējot pierādījumus.
3. Lai novērstu haotisku sprieduma argumentāciju, pēc iespējas ievēro juridiskā siloģisma loģisko shēmu. Tiesas sprieduma argumentācijā pēc iespējas izvairās no fakta jautājumu apraksta sapludināšanas ar tiesību jautājumu analīzi. Atsevišķi vērtējami un atbildami materiālo tiesību un procesuālo tiesību jautājumi.
4. Sprieduma argumentācijā visu tiesiskā un faktiskā sastāva pazīmju vērtējumu neizklāsta vienlīdz detalizēti, bet paplašināti atspoguļo tikai to, par ko lietā ir strīds. Argumentācijā skaidri formulē tiesas pozīciju.
5. Tiesas sprieduma argumentācijas izklāsta secību veido atbilstoši izvērtējamā jautājuma būtiskumam, sākot ar tādiem argumentiem, no kuriem ir atkarīga nākamo argumentu pamatotība vai arī nepieciešamība tos vispār vērtēt. Spriedumā ieteicams koncentrēties uz to argumentu, kas visvairāk pārliecina dalībniekus par lietas iznākuma pareizību un ar kuru var visātrāk izspriest lietu.
6. Sprieduma motīvu daļā sniedz atbildes uz tiem procesa dalībnieku argumentiem, kas ir būtiski lietas izspriešanai vai kurus procesa dalībnieks pats izvirzījis kā galvenos savas pozīcijas pamatošanai. Ja atbildes uz procesa dalībnieku argumentiem nav jau sniegtas strīdus jautājuma analīzes ietvaros, tad tos var atbildēt atsevišķi. Ja kāds no procesa

¹ Satversmes tiesas 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. [2017-16-01](#) 16. punkts un tajā norādītā judikatūra.

dalībnieku argumentiem tiesas ieskatā spriedumā nav detalizēti atbildams, tad motīvu daļā īsumā norāda izvērstas atbildes nesniegšanas pamatojumu.

7. Ja tiesa nolēmusi prasību apmierināt, tad spriedumā norāda, kāpēc prasība ir apmierināma un kāpēc atbildētāja iebildumi nav pamatoti. Savukārt, ja tiesa nolēmusi prasību noraidīt, tad spriedumā norāda, kāpēc prasība nav apmierināma, un nepieciešamības gadījumā norāda, kāpēc atbildētāja iebildumi ir pamatoti.

Senāta atziņas par sprieduma likumību un pamatotību

§ Izšķirot civiltiesisku strīdu, tiesai ir jānosaka celtās prasības priekšmets un prasības pamats, kas būtībā nozīmē noskaidrot, ko persona, vēršoties tiesā ar konkrēto prasību, ir vēlējusies panākt, t. i., kādas tiesības un likumiskās intereses ir aizskartas, un kurās tiesību normās šāds dzīves gadījums ir regulēts, jo, izspriežot lietu, tiesa vadās no materiālo un procesuālo tiesību normām un spriedumu pamato ar apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā.²

§ Tiesas spriešanas uzdevums ir rast pušu ierosinātajam strīdam taisnīgu risinājumu. Šāda atziņa izteikta gan Satversmes tiesas, gan Senāta judikatūrā.

Šo uzdevumu – atrast taisnīgāko un lietderīgāko strīda risinājumu – nevar atzīt par izpildītu tad, ja spriedumā izdarītie secinājumi netiek balstīti uz apstākļu, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, vispusīgu pārbaudi un pušu iesniegto pierādījumu objektīvu juridisko novērtējumu, kā to prasa Civilprocesa likuma 8. un 97. panta, 193. panta piektās daļas normās noteiktie priekšraksti. Proti, tiesas pienākums ir pamatot spriedumu, sniedzot izvērstu, nepārprotamu juridisko argumentāciju, kurā atspoguļots konkrētā strīda atrisināšanai piemērojamo materiālo tiesību normu izvēles process, sākot ar lietā būtisku faktisko apstākļu noskaidrošanu, kas balstīta uz pierādījumu objektīvu novērtējumu to kopumā, un beidzot ar loģiskā secībā izdarīta gala slēdziena formulēšanu.

Šajā ziņā Senāts pievienojas juridiskajā literatūrā paustajam viedoklim, ka: „[...] svarīgi, lai nolēmuma motīvu daļā ietvertā informācija, arī argumentu un pretargumentu vērtējums, viena vai otra argumenta noraidīšanas iemesli un izvērtēšanas kritēriji pēc iespējas pilnīgāk un saprotamāk atspoguļotu tiesneša domu gaitu. Pilnīgs tiesneša domu gaitas izklāsts ikvienam nodrošina iespēju saskatīt lēmuma iemeslus un novērtēt risinājuma objektivitāti un pareizību” (*Gaidele I. Nolēmumu argumentācija: teorija un prakse. Likums un Tiesības, 2002, 4. sēj., Nr. 36, 241. lpp.*).³

² Senāta 2020. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-1222/2020, [ECLI:LV:AT:2020:1124.C69261819.11.S](#), 6. punkts.

³ Senāta 2021. gada 6. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-669/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0706.C30837516.20.S](#), 9.1. punkts. Ar atsauci uz Satversmes tiesas 2003. gada 4. februāra spriedumu lietā Nr. 2002-06-01, Senāta 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. SKC-218/2013, C33112108, 8. punktu, 2014. gada 25. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-111/2014, C15168810, 11. punktu, 2015. gada 17. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-127/2015, C33374512, 8. punktu, 2020. gada 1. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-175/2020, [ECLI:LV:AT:2020:1001.C33670316.10.S](#), 8. punktu.

- § Tiesa izskata lietu atbilstoši celtās prasības pamatam un priekšmetam, kas arī nosaka lietas izskatīšanas robežas. Tiesai lieta ir jāizskata celtās prasības robežās, sniedzot atbildes par pušu argumentu (iebildumu) pamatotību. Minētais ir attiecināms arī uz lietas izskatīšanu apelācijas kārtībā, kad tiesai lieta ir jāizskata atbilstoši apelācijas sūdzībai (Civilprocesa likuma 192. pants, 193. panta piektā daļa, 426. pants, 432. panta piektā daļa).⁴
- § Tiesas pienākums, izšķirot jebkuru strīdu, ir vispusīgi izvērtēt, vai pušu norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu, un kādas juridiskās sekas piemērojamās materiālo tiesību normas sastāvs saista ar lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotiem faktiem.
- Arī juridiskajā literatūrā uzsvērts, ka tiesnesim, kuram jāizšķir tiesisks strīds noteiktā tiesas procesā, ir jāmeklē konkrētam gadījumam atbilstoša norma un ar iztulkošanas palīdzību jāpārbauda tās jēga, lai konstatētu, vai normā paredzētās tiesiskās sekas ir piemērojamas konkrētajam faktiskajam sastāvam (*Horns N. Ievads tiesību zinātnē un tiesību filozofijā. Likums un Tiesības, 2000, 2. sēj., Nr. 7 (11), 198. lpp.*).⁵
- § Runājot par tiesību normu piemērošanas loģisko shēmu un subsumpciju kā metodi, Senāts uzsvēris, ka, izšķirot strīdu, ir jāizvērtē izšķiramā dzīves gadījuma juridiski nozīmīgie apstākļi (faktiskais sastāvs), pamatojoties uz tiesību normas sastāva pazīmēm, lai noskaidrotu, vai konkrētais faktiskais sastāvs ir viens no normas sastāva gadījumiem. Respektīvi, izskatot lietu, tiesai primāri ir jānoskaidro, kādu tiesisko attiecību ietvarā strīdus attiecības ir vērtējamas.⁶
- § Sacīkstes princips prasa, lai tiesas neizmantotu savos nolēmumos faktus vai tiesību normas, kas nav apspriesti procesa laikā un kas ietekmētu tiesvedību tādā apmērā, ka uzmanīgs lietas dalībnieks to nebūtu varējis paredzēt (sal. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2013. gada 5. septembra sprieduma lietā „Čepek v. the Czech Republic”, iesnieguma Nr. 9815/10, 45. un 48. punkts*).⁷

II. Sprieduma forma un saturs

193. pants. Sprieduma forma un saturs

(1) Spriedumu sastāda rakstveidā.

(2) Spriedums sastāv no ievaddaļas, aprakstošās daļas, motīvu daļas un rezolutīvās daļas.

⁴ Senāta 2021. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-622/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0615.C30663418.19.S](#), 11. punkts.

⁵ Senāta 2021. gada 28. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-147/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0128.C69315219.13.S](#), 8. punkts.

⁶ Senāta 2016. gada 3. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-255/2016, [C17116307](#), 9.1. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2015. gada 4. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-2441/2015, C30333814, 12. punktu.

⁷ Senāta 2022. gada 27. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-184/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0127.C69354520.10.S](#), 8.1. punkts.

(3) Ievaddaļā norāda, ka spriedums taisīts Latvijas Republikas vārdā, kā arī sprieduma taisīšanas laiku, tās tiesas nosaukumu, kas taisījusi spriedumu, tiesas sastāvu, tiesas sēdes sekretāru, lietas dalībniekus un strīda priekšmetu.

(4) Aprakstošajā daļā norāda prasītāja prasījumus, atbildētāja pretprasību, iebildumus, kā arī lietas dalībnieku sniegto paskaidrojumu būtību.

(5) Motīvu daļā norāda lietā konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumentus, ar kuriem noraidīti tie vai citi pierādījumi. Šajā daļā norāda arī normatīvos aktus, pēc kuriem tiesa vadījies, un konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu, kā arī tiesas secinājumus par prasības pamatotību vai nepamatotību.

(6) Rezolutīvajā daļā norāda tiesas nolēmumu par prasības pilnīgu vai daļēju apmierināšanu vai par tās pilnīgu vai daļēju noraidīšanu, atsevišķi uzrādot prasījumus, kuri tiek apmierināti un kuri tiek noraidīti, un sprieduma būtību. Turklāt norāda, kam un kādā apmērā maksājami tiesāšanās izdevumi, minot arī kredītiestādes nosaukumu un konta numuru, kurā veicama samaksa, sprieduma labprātīgas izpildes termiņu, ja tiesa tādu noteikusi, sprieduma pārsūdzēšanas termiņu un kārtību, kā arī sprieduma sastādīšanas datumu, ievērojot šajā likumā paredzētos izņēmumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.02.2005., 07.09.2006., 05.02.2009., 28.05.2015., 22.06.2017. un 14.12.2017. likumu, kas stājas spēkā 15.01.2018. Grozījums par piektās daļas pēdējā teikuma izslēgšanu, kā arī grozījums sestās daļas pēdējā teikumā par vārda "pilna" izslēgšanu un teikuma papildināšanu ar vārdiem "ievērojot šajā likumā paredzētos izņēmumus" stājas spēkā 01.03.2018. Sk. pārejas noteikumu 137. punktu)

8. Uz tiesas spriedumu kā dokumentu attiecas Dokumentu juridiskā spēka likums un Ministru kabineta 2018. gada 7. septembra noteikumi Nr. 558 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība”, ciktāl Civilprocesa likums nenosaka citādi.
9. Spriedums ir rakstāms skaidrā, nepārprotamā un literāri pareizā latviešu valodā.⁸
10. Spriedumu noformē datorsalikumā uz A4 formāta lapām un saglabā vienā datnē *Microsoft Word* formātā.
11. Teksta un virsrakstu noformējumā izmanto burtveidolu „Times New Roman”, burtveidola lielumu „12”, rindstarpas platumu „1,15”.
12. Sprieduma rindkopas atdala ar rindkopas pirmās rindas atkāpi no kreisās malas „1,27 cm”. Rindkopu tekstu izlīdzina gar abām malām.
13. Spriedumu raksta, atstājot šādas malas: kreiso – 3 cm; labo – 3 cm; augšējo – 2 cm; apakšējo – 2 cm.

⁸ Valsts valodas likums arī nosaka, ka lietvedības dokumentācijā lietojama vienota terminoloģija un ievērojamas spēkā esošās literārās valodas normas. Terminu veidošanu un lietošanu nosaka Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija. Līdz ar to kā palīglīdzeklis tiesas spriedumu rakstīšanā var tikt izmantoti šīs komisijas lēmumi. Savukārt latviešu literārās valodas normu kodificēšana ir uzticēta Valsts valodas centram. Personvārdu rakstības normas ir ietvertas Ministru kabineta 2004. gada 2. marta noteikumos Nr. 114 „Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju”. Kā palīglīdzekli ieteicams izmantot arī [Rokasgrāmatu „Latviešu valoda tiesu nolēmumos”](#).

Lai nodrošinātu parakstu pareizu novietojumu lapā, sprieduma apakšējo malu var samazināt līdz 0,5 cm.

14. Sprieduma lapas numurē ar arābu cipariem, norādot lapas kārtas numuru un dokumenta kopējo lapu skaitu. Lapu numerāciju norāda lapas apakšā centrā, izmantojot burtveidola lielumu „10”.
15. Pasvītrojumus sprieduma tekstā neizmanto. Treknrakstu un slīprakstu sprieduma tekstā bez īpašas vajadzības neizmanto.
16. Treknrakstā raksta tiesas nosaukumu, dokumenta veida nosaukumu – „Spriedums”, sprieduma sadaļu nosaukumus – „Aprakstošā daļa”, „Motīvu daļa”, „Rezolutīvā daļa” – un vārdu „nosprieda”. Pirms un pēc sprieduma sadaļu nosaukumiem liek atstarpi vienas rindas platumā.
17. Sprieduma aprakstošo un motīvu daļu strukturē, numurējot ar punktiem kvadrātiekvās. Numerāciju veido ne vairāk kā līdz trešajai pakāpei. Otrās un trešās pakāpes numerāciju konkrētam punktam veido tad, ja ir divi vai vairāki apakšpunkti. Starp pirmās pakāpes sprieduma punktiem liek atstarpi vienas rindas platumā.
18. Informāciju, kas atklāj personas datus, spriedumā norāda tādā mērā, kādā tas nepieciešams lietas izskatīšanai.
19. Ja zvērināts advokāts, zvērināts notārs, zvērināts tiesu izpildītājs vai maksātnespējas procesa administrators tiesas procesā piedalās, pildot amata pienākumus, tad, vismaz pirmoreiz norādot šo personu, pievienojama norāde par tās amatu.

1. Ievaddaļas veidošana

20. Lapas augšējā labajā stūrī virs ģerboņa norāda šādu informāciju: lietas statusu, ja ir izņēmumi no atklātuma principa (slēgts/daļēji slēgts lietas statuss, nolēmums satur neizpaužamu informāciju); lietas numuru un arhīva numuru.
21. Ievaddaļā lapas vidū zem Latvijas valsts lielā ģerboņa treknrakstā raksta tiesas nosaukumu. Zem tā lapas vidū ar lielajiem burtiem treknrakstā raksta dokumenta veida nosaukumu – SPRIEDUMS. Nākamajā rindiņā lapas vidū norāda, ka spriedums taisīts Latvijas Republikas vārdā.
22. Nākamajā rindiņā lapas vidū raksta sprieduma pieņemšanas vietu un datumu.
23. Zem datuma lapas kreisajā malā raksta tiesas sastāvu, norādot tiesneša vārdu un uzvārdu.
24. Nākamajā rindiņā norāda tiesas sēdes sekretāra vārdu un uzvārdu.

Piemērs

Slēgtas lietas statuss
Lieta Nr. [lietas nr.]

Vidzemes rajona tiesa
SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā
Valkā 20XX. gada XX. februārī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese [Vārds Uzvārds]
ar tiesas sēdes sekretāri [Vārds Uzvārds]

25. Ja lieta izskatīta mutvārdu procesā (tiesas sēdē), nākamajā rindiņā norāda lietas dalībniekus, kas piedalījušies tiesas sēdē. Nolēmumā nenorāda tiesas adresi.

Piemērs

piedaloties prasītājas [Nosaukums] pilnvarotajam pārstāvim [Vārds Uzvārds],
atbildētājas [Vārds Uzvārds] pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam
[Vārds Uzvārds],

26. Kā nākamo norāda, kādā procesā lieta izskatīta un strīda priekšmetu.

Piemēri

tiesas sēdē izskatīja civillietu [Vārds Uzvārds] prasībā pret sabiedrību ar ierobežotu
atbildību [Nosaukums] par darba līguma uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu,
atjaunošanu darbā un samaksas piedziņu par darba piespiedu kavējumu

slēgtā tiesas sēdē, izmantojot *Microsoft Teams* videokonferenču platformu,
izskatīja civillietu [Vārds Uzvārds] prasībā pret [Vārds Uzvārds] par pēdējās gribas
rīkojuma atzīšanu par spēkā neesošu

rakstveida procesā izskatīja civillietu sabiedrības ar ierobežotu atbildību
[Nosaukums] prasībā pret [Vārds Uzvārds] par dalībnieka izslēgšanu no sabiedrības

2. Aprakstošās daļas veidošana

27. Spriedumā nodrošina aprakstošās daļas un motīvu daļas savstarpējo atbilstību un
stilistisko viendabību. Aprakstošo daļu parasti veido īsāku un lakoniskāku nekā motīvu

- daļu. Pēc iespējas izvairās no teksta atkārtošanas sprieduma dažādās daļās, tā vietā, piemēram, izmanto iekšējās atsauces uz sprieduma iepriekšējiem punktiem.
28. Lai samazinātu numerācijas pakāpes, aprakstošās daļas iekšējai strukturēšanai var izmantot tematiskus apakšvirsrakstus. Apakšvirsrakstus raksta slīprakstā atsevišķā rindīnā lapas kreisajā pusē.
29. Ieteicamā aprakstošās daļas izklāsta secība: 1) prasībā norādītie prasījumi un prasītāja apgalvoto faktu un uzskatu par tiesībām koncentrēts apraksts; 2) atbildētāja iebildumu un uzskatu par tiesībām (pretprasības) koncentrēts atreferējums; 3) lietas dalībnieku sniegto paskaidrojumu būtība (tai skaitā arī tiesas sēdē sniegto); 4) tiesas procesuālos lēmumus par pagaidu procesuālās aizsardzības piemērošanu, ja tādi lietā pieņemti. Norādes par to, vai lieta tiek izskatīta mutvārdu vai rakstveida procesā, šeit atkārtoti vairs neraksta, jo tas jau ir norādīts sprieduma ievaddaļā.
30. Atreferējot prasītāja prasījumus, atbildētāja pretprasību, iebildumus un lietas dalībnieku sniegtos paskaidrojumus, tos pēc iespējas un nepieciešamības saīsina (atmetot juridiski nenozīmīgus apsvērumus, novēršot nevajadzīgu teksta atkārtošanos u. tml.) un pārfrāzē (novienādojot un saskaņojot terminoloģiju, izvēloties juridiski pareizus jēdzienus, ja vien tas negroza šo argumentu būtību, kā arī nepieciešamības gadījumā mainot argumentu secību, sākot ar būtiskākajiem vai ar tiem, kas sprieduma motīvu daļā tiks arī atbildēti kā pirmie). Nav ieteicams procesa dalībnieku pieteikumus un paskaidrojumus burtiski pārrakstīt (pārkopēt). Bez īpašas nepieciešamības nav ieteicams atsevišķi pārstāstīt katru tiesai iesniegto prasības un pretprasības papildinājumu vai grozījumu, tā vietā atreferējama aktuālā (konsolidētā) prasības un pretprasības versija.
31. Lai atvieglotu teksta uztveri, garus tiesību aktu vai iestāžu nosaukumus var saīsināt, pirmajā lietošanās reizē to attiecīgi atrunājot. Veidojot saīsinājumus, ieteicams izvēlēties konkrēto vārdkopu raksturojošu īsāku apzīmējumu. Saīsinājumu neveido procesa dalībnieku procesuālajam statusam (piemēram, neveido atrunātu saīsinājumu prasītājam vai atbildētājam). Saīsinājumus ar lielo sākumburtu neveido vārdiem „lēmums”, „noteikumi”, „likums” u. tml. Saīsinājumos nav ieteicams izmantot numerāciju (piemēram, atbildētājs Nr. 1, atbildētājs Nr. 2.).

3. Motīvu daļas veidošana

32. Motīvu daļā sniedz pietiekamu, loģiski strukturētu un secīgu sprieduma pamatojuma izklāstu.

3.1. Vispārīgas Senāta atziņas par motīvu daļas veidošanu

- § Civilprocesa likuma 193. panta piektā daļa noteic, kas norādāms sprieduma motīvu daļā. Tiesību doktrīnā, skaidrojot šo tiesību normu, atzīts, ka sprieduma motīvu daļa „[...]” sastāv no trim pamatelementiem, kuri savstarpēji ir nesaraujami saistīti, un tie ir: 1) tiesas

nodibinātie faktiskie apstākļi, 2) pierādījumu analīze, uz kuru balstīts atzinums par lietā konstatētajiem apstākļiem, kā arī tie apsvērumi, kuru dēļ tiesa noraidījusi tos vai citus lietas dalībnieku iesniegtos pierādījumus, 3) konstatēto lietas apstākļu juridiskā kvalifikācija, t. i., strīda tiesisko attiecību rakstura noteikšana un tam piemērojamo tiesību normu pamatošana”.⁹

§ Civilprocesa likuma 193. panta piektajā daļā ir norādīts uz pienākumu tiesai savus secinājumus balstīt uz pierādījumiem lietā un norādīt argumentus, ar kuriem noraidīti attiecīgie pierādījumi, spriedumā atspoguļot lietas apstākļu juridisko novērtējumu un secinājumus par prasības pamatotību vai nepamatotību. Tiesas pienākumu noskaidrot lietas izskatīšanai būtiskus apstākļus nosaka arī Civilprocesa likuma 8. panta pirmā daļa. Tātad tiesai ir pienākums sniegt izvērstu un nepārprotamu juridisko argumentāciju, kas atspoguļo pierādījumu pārbaudes procesā nodibināto lietas faktisko apstākļu sasaisti ar konkrētā strīda izšķiršanā piemērojamo materiālo tiesību normu izvēli un no tā loģiski izrietošo gala secinājuma izdarīšanu.¹⁰

3.2. Ieteikumi motīvu daļas strukturēšanai un ievada veidošanai

33. Lai samazinātu numerācijas pakāpes, motīvu daļas iekšējai strukturēšanai var izmantot tematiskus apakšvirsrakstus, kurus formulē atkarībā no strīda jautājuma, argumentācijas līnijām vai atbildamiem lietas dalībnieku argumentiem. Apakšvirsrakstu var ievadīt ar vārdu „Par”. Apakšvirsrakstus raksta slīprakstā atsevišķā rindiņā lapas kreisajā pusē.

Tematiska apakšvirsraksta vietā vai arī kopā ar to var lietot romiešu ciparus.

Piemērs

Par preses brīvību

Par tiesāšanās izdevumiem

34. Sprieduma motīvu daļas sākumā var norādīt gala secinājumu, proti, to, vai prasība ir apmierināma (apmierināma daļā) vai noraidāma (noraidāma daļā). Tam seko tiesas atbildes uz procesa dalībnieku (sākot ar prasītāju) izteiktajiem faktiem un tiesību argumentiem.

Piemērs

⁹ Senāta 2022. gada 2. marta sprieduma lietā Nr. SKC-80/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0302.C73409918.12.S](#), 5. punkts. Ar atsauci uz Civilprocesa likuma komentāriem. I daļa. (1.–28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 525. lpp.

¹⁰ Senāta 2022. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-60/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0221.C30543017.16.S](#), 6. punkts.

- Noskaidrojusi lietas apstākļus, uzklausi lietas dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi pierādījumus, tiesa atzīst, ka prasība ir apmierināma.
- Tiesa, uzklausi prasītāja un atbildētāja pilnvaroto pārstāvju paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, atzīst, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma.

Motīvu daļu var ievadīt arī ar strīda jautājumu, un tādā gadījumā galīgo secinājumu par to, vai prasība ir pamatota un apmierināma vai nepamatota un noraidāma, iekļauj argumentācijas līnijas vai motīvu daļas noslēgumā.

Piemēri

- Lietā ir strīds par to, vai no aizdevuma līguma izrietošajām saistībām un atbildētājas prasījumam ir iestājies noilgums.
- Lietā ir strīds par to, vai ir iestājušies likumā noteiktie priekšnoteikumi, lai atbildētājai rastos pienākums atlīdzināt prasītājam zaudējumus, kas radušies dzīvokļa appludināšanas rezultātā.
- Lietā ir strīds par to, vai publiska testamenta īstumu ietekmējis testatora veselības stāvoklis un vai tādēļ tas var tikt atzīts par spēkā neesošu.
- Lietā ir strīds par to, vai darba devēja uzteikums ir tiesiski pamatots un vai ir ievērota darba līguma uzteikšanas kārtība.

35. Faktus, par kuriem lietā nav strīda, motīvu daļā norāda, ciktāl tas nepieciešams piemērojamo tiesību normu noteikšanai un lietas apstākļu juridiskai kvalifikācijai.

Piemēri

- Tiesa nodibināja šādus faktiskos apstākļus...
- Lietā noskaidrots, ka...
- Lietā nav strīda par to, ka...

36. Pirms savas pozīcijas izklāsta tiesa var īsumā norādīt prasītāja un atbildēja viedokli par strīdīgo jautājumu vai arī iekļaut norādi uz tiem aprakstošās daļas punktiem, kuros šie procesa dalībnieku argumenti minēti.

Piemērs

Prasītāja uzskata, ka atbildētāja nedrīkstēja norādītā veidā pieprasīt saistības izpildi, jo ilgtermiņā izmantotās metodes vērstas uz būtiska kaitējuma nodarīšanu sabiedrībai, un sistemātiskās darbības liecina, ka atbildētāja tās varētu turpināt un novest sabiedrību līdz saimnieciskās darbības apturēšanai un faktiskai maksātnespējai. Atbildētāja rīkojusies, apzinoties, ka var tikt nodarīts būtisks kaitējums, un tikai no

atbildētājas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ līdz šim būtisks kaitējums nav nodarīts. Sabiedrībai nav jāpacieš tāds dalībnieks.

Savukārt atbildētāja uzskata, ka likumā noteiktajā kārtībā aizstāvējusi savas intereses un nav nodarījusi būtisku kaitējumu sabiedrībai, savukārt sabiedrība vēlas bez pamata viņu izslēgt no dalībniekiem.

Judikatūrā nostiprinājusies atziņa, ka Komerclikuma 195. panta pirmajā daļā dotais uzskaitījums, kad pieļaujama dalībnieka izslēgšana no sabiedrības, attiecas tikai uz dažiem būtiska kaitējuma iespējamiem izpausmes veidiem, jo plašāks būtiska kaitējuma jēdziena skaidrojums atrodams judikatūrā, kas izveidojusies jautājumā par Komerclikuma 195. panta iztulkošanu un piemērošanu. Kā atzīts judikatūrā, [..].

No minētā secināms, ka būtisks kaitējums sabiedrības interesēm ir svarīgs priekšnoteikums Komerclikuma 195. panta pirmās daļas piemērošanai, turklāt katrā lietā atsevišķi pierādāms un pārbaudāms kritērijs. [..]

Tiesai, izvērtējot prasītājas iesniegtos pierādījumus, jāpamato, kādēļ atbildētājas izdarītais uzskatāms par būtisku pārkāpumu konkrēto lietas apstākļu kontekstā. Turklāt ģenerālklausulu „būtisks kaitējums”, ievērojot tās mērķi, nedrīkst tulkot pārāk šauri. [..]

Lietā pastāv strīds, vai atbildētāja, pieprasot izpildīt saistību par 67 877,17 *euro* samaksu, kā metodes izmantojot iesnieguma un brīdinājuma rakstīšanu prasītājai, prasības pieteikuma un pieteikuma par prasības nodrošināšanu iesniegšanu tiesā, nav bijusi lojāla sabiedrībai un vai atbildētājas pieprasījums sniegt informāciju par sabiedrības darījumiem un tajā izteiktās aizdomas par sabiedrības mantas nobēdzināšanu, un pieļāvums pārbaudei ar iesniegumu vērsties tiesībsargājošās iestādēs ir vērsti uz kaitējuma nodarīšanu sabiedrībai un tās reputācijai.

[..] Novērtējusi atbildētājas darbības, tiesa uzskata, ka tās nav atzīstamas par nelojālām pret sabiedrību. Tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā jāņem vērā, ka atbildētāja ir sabiedrības dalībniiece, kura nav pieņēmusi nekādus lēmumus, kas negatīvi ietekmētu sabiedrības saimniecisko darbību, un tādējādi guvusi sev kādu personisku labumu.

[..] Tiesa uzskata, ka atbildētājas rīcība, 2018. gada 11. jūnijā ceļot tiesā prasību par parāda un nokavējuma procentu piedziņu pret prasītāju, nav atzīstama par darbību, kas vērsta uz būtiska kaitējuma nodarīšanu, ne par būtiska kaitējuma nodarīšanu sabiedrībai.

3.3. Senāta atziņas par faktisko apstākļu un pierādījumu analīzi

- § Lai tiesas spriešanas pamatuzdevumu – atrast taisnīgāko un lietderīgāko strīda risinājumu – atzītu par izpildītu, spriedumā izdarītie secinājumi jābalsta uz apstākļu, kas ietilpst

pierādīšanas priekšmetā, vispusīgu pārbaudi un pušu iesniegto pierādījumu juridisko novērtējumu.¹¹

§ Iztulkojot Civilprocesa likuma 97. panta normas, Senāts daudzkārt norādījis, ka šīs normas nosaka tiesas pienākumu pārbaudīt un novērtēt visus pierādījumus, kurus tiesa pieņēmusi, kā arī izvirza tiesai vairākas prasības, kas jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti. Otrkārt, vienlaikus jāvērtē pierādījumu saturs un forma. Treškārt, jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā konstatētajiem apstākļiem un faktiem. Ceturtkārt, jāiedziļinās katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem, un gadījumā, ja konstatētas pretrunas, jānorāda pamatojums, kādēļ vienam pierādījumam dota priekšroka.

Šādam pierādījumu izvērtējumam atbilstoši Civilprocesa likuma 193. panta piektajai daļai ir jābūt atspoguļotam sprieduma motīvu daļā, turklāt norādot arī citus apstākļus tiesas secinājumu pamatošanai.¹²

§ Tiesas pienākums, izšķirot jebkuru strīdu, ir vispusīgi izvērtēt, vai pušu norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu, un kādas juridiskās sekas piemērojamās materiālo tiesību normas sastāvs saista ar lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotiem faktiem.

Juridiskajā literatūrā atzīts, ka „[...] tiesa še vispirms konstatē, vai prāvnieku (galvenā kārtā prasītāja) uzdotie apstākļi, uz kuriem pamatoti pušu prasījumi, izrādījušies par patiesiem un kādas juridiskas sekas likums saista ar noskaidrotiem apstākļiem” (*Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 431. lpp.*).¹³

§ Tiesas spriedums atbilstoši Civilprocesa likuma 193. panta piektajai daļai tiek pamatots ar secinājumiem, kas balstīti uz Civilprocesa likuma 97. panta kārtībā novērtētiem pierādījumiem, kuru attiecināmība un pieļaujamība tiesai ir jāpārbauda. Ievērojot iepriekš norādīto, tiesai, noraidot lietas dalībnieka iebildumus par dokumentu īstumu, jebkurā gadījumā jāpārlicinās, vai iesniegto dokumentu var izmantot kā rakstveida pierādījumu. Tiesai jānovērtē: 1) tā saturs, 2) paraksts (paraksti), 3) apliecināšanas vai sastādīšanas noteikumu ievērošana (it īpaši, ja likums to izvirza kā obligātu spēkā esības nosacījumu). Civillietās tiek iesniegti daudzi par dokumentiem dēvēti rakstveida pierādījumi, un ne vienmēr tiesai ir viegli noskaidrot to juridisko spēku un noderīgumu pierādīšanai. Šādu jautājumu risināšanā svarīga nozīme ir Dokumentu juridiskā spēka likumam.¹⁴

¹¹ Senāta 2022. gada 2. marta sprieduma lietā Nr. SKC-80/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0302.C73409918.12.S](#), 5. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2017. gada 17. februāra sprieduma lietā Nr. [SKC-67/2017](#), C28403009, 6. punktu.

¹² Senāta 2022. gada 25. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-178/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0125.C33275119.13.S](#), 7. punkts.

¹³ Senāta 2021. gada 30. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-209/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0930.C30626919.15.S](#), 8. punkts.

¹⁴ Senāta 2021. gada 21. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-552/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0621.C71194919.14.S](#), 10. punkts. Ar atsauci uz Civilprocesa likuma komentāriem. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrās papildinātais

- § Senāts jau agrāk norādījis, ka, trūkstot tiešiem pierādījumiem, liela nozīme ir loģiskā, dzīves pieredzē un likumsakarībās balstītai netiešo pierādījumu rūpīgai izvērtēšanai to kopsakarā un loģiskā secībā izdarīta gala slēdziena formulēšanai.¹⁵
- § Lai noskaidrotu lietas patiesos apstākļus, fakti ir jāvērtē to kopumā, nevis izolēti. Atsevišķu faktu atlase un to kļūdaina interpretācija neļauj atklāt patiesību. Atsevišķi fakti, izrauti no kopsakarības, zaudē pierādījuma spēku. Tas nozīmē, ka tiesai pušu iesniegtie pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, jāiedziļinās katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem, un gadījumā, ja konstatētas pretrunas, jānorāda pamatojums, kādēļ vienam pierādījumam dota priekšroka.¹⁶
- § Civilprocesa likuma 97. panta pirmās daļas piemērošanas sakarā Senāts jau iepriekš daudreiz savos nolēmumos uzsvēris, ka pierādījumu novērtēšanā: 1) jānosaka pierādījumu objektivitāte, patiesīgums, t. i., konkrētā pierādījuma atbilstība lietas faktiskajiem apstākļiem, objektīvajai realitātei; 2) pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, pie tam kopā ar pierādīšanas līdzekļiem; 3) nav pieļaujama pierādījumu „atlase” pēc tiesas ieskata, ja pierādījumi iesniegti, vērtējums jādod par visiem pierādījumiem; 4) vienlaikus jāvērtē pierādījumu forma un saturs; 5) jāizdara secinājumi par pierādījumu pietiekamību (*Līcis A. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 80. lpp.*). Tiesību doktrīnā, raksturojot likumā noteiktās prasības pierādījumu novērtēšanai, norādīts, ka tās „uzliek tiesai pienākumu sīki iedziļināties katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem un piešķirt tam to nozīmi, kādu tas pelna pēc savas iekšējās vērtības” (*Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 349. lpp.*).¹⁷
- § Tiesai, izskatot lietu, jānoskaidro lietas apstākļi, kuri ietilpst pierādīšanas priekšmetā – prasības pamata fakti un atbildētāja iebildumu pamata fakti (meklējamie fakti). Meklējamos faktus norāda puses, bet faktu sastāvu, kas jāpierāda lietā, galīgi nosaka tiesa saskaņā ar tām materiālo tiesību normām, kuru hipotēzēs ir norādīti fakti, kas nosaka pušu apstrīdētās un aizskartās tiesības un tām atbilstošus pienākumus. Tādējādi tiesai primāri jānoskaidro, kādu tiesisko attiecību ietvarā strīdus attiecības ir vērtējamās.

izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 375. lpp.

¹⁵ Senāta 2021. gada 28. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-534/2021, [ECLI:LV:AT:2021:1228.C15179016.12.S](#), 11.2. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. SKC-29/2018, [ECLI:LV:AT:2018:0315.C28322309.1.S](#), 10. punktu un 2020. gada 31. marta sprieduma lietā Nr. SKC-170/2020, ([ECLI:LV:AT:2020:0331.C28322309.7.S](#), 11.2. punktu).

¹⁶ Senāta 2020. gada 30. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-94/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0630.C33757416.8.S](#), 7.3. punkts. Ar atsauci uz Līcis A. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 80.–83. lpp.

¹⁷ Senāta 2020. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-25/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0109.C30663415.4.S](#), 10.1. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2019. gada 26. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-166/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0626.C05024113.5.S](#), 8.1. punktu.

Atbildētāja iebildumu pamata faktu neizvērtēšana spriedumā pretēji Civilprocesa likuma 193. panta piektās daļas prasībām ir būtisks procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas var novest pie lietas nepareizas izspriešanas.¹⁸

3.4. Senāta atziņas par tiesību normu piemērojamības vērtēšanu

§ Senāts atgādina, ka pamattiesību ievērošana un aizsardzība ir viens no demokrātiskas un tiesiskas valsts stūrakmeņiem. Tiesiskā valstī tieši tiesas ir atzīstamas par efektīvāko mehānismu, kas, izvērtējot katru gadījumu individuāli, var konstatēt, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp konkrētās personas tiesībām un sabiedrības interesēm (*Satversmes tiesas 2011. gada 13. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 7. punkts*).

No Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta izriet likumdevēja noteikta prezumpcija, ka gadījumos, kad attiecīgajā civillietā piemērojamā tiesību norma aizskar Satversmē noteiktās pamattiesības, tiesa, apturot tiesvedību, vērsīsies Satversmes tiesā.

„Līdz ar to tiesai vienmēr pēc savas iniciatīvas ir jāveic piemērojamo tiesību normu konstitucionalitātes pārbaude, kā arī jāsniedz savi apsvērumi par pušu argumentiem par pamattiesību ierobežojuma samērīgumu. Arī uz tiesas pieteikumu Satversmes tiesai attiecas subsidiaritātes princips, proti, pamattiesību ierobežojuma samērīguma izvērtējums un piemērojamo tiesību normu konstitucionalitātes pārbaude jāveic, izskatot lietu pēc būtības pirmās instances un apelācijas instances tiesā” (*Rodiņa A., Spale A. Satversmes 85. panta komentārs. Grām: LR Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. VII nodaļa. Valsts kontrole. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013, 119.–152. lpp.*). Ja tiek konstatēts, ka piemērojamā tiesību norma neatbilst Satversmei, tiesai ir pienākums iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai. Tādējādi tiek nodrošināta procesuālā ekonomija, jo strīds tiek atrisināts tajā tiesu instancē, kura ir tiesīga izlemt lietu pēc būtības.¹⁹

3.5. Ieteikumi tiesību normu izmantošanai sprieduma argumentācijā

37. Spriedumā norāda piemērojamās tiesību normas. Pirms tiesību normas piemērošanas pārliecinās par tās spēkā esību, veicot tiesību normas zemāko kritiku (formālo tiesību normas spēkā esības priekšnoteikumu izvērtējumu) un augstāko kritiku (materiālo tiesību normas spēkā esības priekšnoteikumu izvērtējumu, tai skaitā satversmības pārbaudi). Gadījumos, kas var izraisīt šaubas, vai kad par to ir strīds, šī izvērtējuma rezultātu atspoguļo spriedumā.

38. Ja tiesa, izskatot civillietu, secina, ka piemērojamā norma neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai, tiesa vērtē nepieciešamību iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai.

¹⁸ Senāta 2012. gada 21. marta sprieduma lietā Nr. [SKC-98/2012](#) 7. punkts.

¹⁹ Senāta 2020. gada 14. maija sprieduma lietā Nr. SKC-17/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0514.C33583315.7.S](#), 13. punkts.

39. Lietā piemērojamās tiesību normas var pārstāstīt vai citēt. Spriedumā izvairās no pārāk plašas tiesību normas teksta citēšanas, ja vien tas konkrētajā lietā nav nepieciešams pienācīgai tiesību normas piemērošanai vai iztulkošanai. Tiesību normas atstāstu vai citātu pēc iespējas pielāgo izskatāmās lietas apstākļiem, piemēram, to var saīsināt (atmetot lietā nepiemērojamās tiesiskā sastāva alternatīvās pazīmes).
40. Spriedumā atklāj piemērojamās tiesību normas iztulkošanas rezultātu. Ja, izmantojot dažādas iztulkošanas metodes, iespējams nonākt pie dažādiem rezultātiem, spriedumā pamato, kurš iztulkošanas rezultāts un kādēļ lietā ir piemērots.
41. Piemērojot Eiropas Savienības tiesības, izmanto Eiropas Savienības tiesību normu iztulkošanas metodiku, proti, tiesību normu iztulkošanas metodes un to piemērošanas secību. Piemērojot starptautiskās tiesības, izmanto starptautisko tiesību normu iztulkošanas metodiku.
42. Ja lietā tiek izmantota kāda no tiesību tālākveidošanas metodēm, spriedumā norāda uz šīs metodes izmantošanas priekšnoteikumu īstenošanos (piemēram, pamatojot, ka pastāv likuma plānam pretēja nepilnība jeb likuma robs).

Piemērs

Darba likuma 58. panta trešajā daļā uzskaitītajos gadījumos, kad darba devējam ir tiesības atstādināt darbinieku no darba, saistībā ar šā panta piekto daļu ir ietverts pozitīvs tiesiskais regulējums (aizliegts atstādināt darbinieku ilgāk par trim mēnešiem), taču atbilstoši tā jēgai un mērķim šis regulējums izskatāmajam gadījumam nav piemērojams, jo nav ņemta vērā tā īpatnība, ka darba devējai objektīvi nav iespējams trīs mēnešu laikā izbeigt darba līgumu ar darbinieku arodbiedrības biedru, ja arodbiedrība darba līguma uzteikumam nav piekritusi, un tādā gadījumā darba devējam jāceļ prasība tiesā par darba tiesisko attiecību izbeigšanu.

Ja piemērotu Darba likuma 58. panta piekto daļu, iztulkojot to gramatiski, nāktos atzīt, ka darba devējai pēc triju mēnešu atstādināšanas termiņa notecējuma būtu jāatjauno darbinieks, kurš rīkojies prettiesiski un tādēļ zaudējis darba devēja uzticību, un jāļauj šādam darbiniekam pildīt darba pienākumus, izmaksājot viņam darba algu.

Darba likuma 58. panta piektās daļas gramatiskā piemērošana šādā situācijā ir pretēja tās jēgai, jo ar to tiek aizskarta darba devējas pamatotā interese nepieļaut darbinieka atrašanos darba vietā un darba pienākumu veikšanu konkrētajā gadījumā, kad konstatēts, ka tas var kaitēt darba devējas vai trešo personu pamatotām interesēm, un darba devēja no tās gribas neatkarīgu apstākļu dēļ nespēj minētajā tiesību normā noteiktajā atstādināšanas termiņā izbeigt darba tiesiskās attiecības.

Darba likuma 58. panta piektajā daļā ietvertais tiesiskais regulējums ir par plašu un neaptver tādu tiesiski nozīmīgu gadījumu, kad darba devējs ir spiests celt prasību tiesā sakarā ar to, ka arodbiedrība nedod piekrišanu uzticību zaudējuša darbinieka atļaišanai, un

tādā gadījumā uzticību zaudējušā darbinieka likumā noteikto atstādināšanas termiņu objektīvu apstākļu dēļ nav iespējams ievērot, proti, konstatējams aizklāts likuma robs.

Situācijā, kad sakarā ar darbinieka atstādināšanas pamatā esošajiem apstākļiem celta prasība par darba līguma izbeigšanu, tiesas ieskatā ir jāsašaurina Darba likuma 58. panta piektās daļas vārdiskais tvērums, neattiecinot to uz šādu situāciju, ierobežojot šīs normas piemērošanas jomu teleoloģiskās redukcijas ceļā.

43. Ja lietā tiek piemērots vispārējais tiesību princips, nolēmumā atklāj tā saturu.

Piemēri

- Konkrētajā gadījumā ir pārkāpts Satversmes 91. pantā un likuma „Par tiesu varu” 4. panta pirmajā daļā ietvertais tiesiskās vienlīdzības princips, kurš nosaka visu personu vienlīdzību likuma un tiesas priekšā. Tiesiskās vienlīdzības princips nozīmē, ka vienādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos izturēšanās ir jābūt vienādei, savukārt atšķirīgos apstākļos izturēšanās ir jābūt atšķirīgai.
- Bankas rīcība – bez iepriekšēja paziņojuma nosūtīšanas galvniekam uzreiz atkāpties no aizdevuma līguma – neatbilst Civillikuma 1. pantam, jo labas ticības princips nozīmē, ka katram savas subjektīvās tiesības jāīsteno un subjektīvie pienākumi jāizpilda, ievērojot citu personu pamatotas intereses.
- Kompensācijai kā līgumsodam pielīdzināmam maksājumam jāatbilst soda individualizācijas principam, proti, soda apmēram katrā konkrētā gadījumā jābūt pielāgojamam pārkāpuma apstākļiem, t. i., samērojamam ar personas izdarīto nodarījumu.

3.6. Senāta atziņas par judikatūras izmantošanu sprieduma argumentācijā

§ Civilprocesa likuma 5. panta sestā daļa noteic, ka tiesa, piemērojot tiesību normas, ņem vērā judikatūru, ar ko saprot „tiesu nolēmumos atrodamās juridiskās atziņas, kas ir vispārināmas un līdz ar to pielietojamas ne vien konkrētajā, bet arī citos gadījumos” (*Levits E. Judikatūra – pamati, problēmas, piemērošana. Latvijas Republikas Augstākās Tiesas Biļetens, Nr. 1/2010, 32. lpp.*).

Šajā normā ietvertā noteikuma mērķis ir nodrošināt tiesas spriešanas taisnīgumu, vienveidību un tiesisko stabilitāti. Tas nozīmē, ka judikatūrā nostiprinātās atziņas jāņem vērā tikai tad, ja izšķiramā strīda faktisko un tiesisko apstākļu salīdzināšanas ceļā tiek konstatēts to saturisks identiskums (būtiska līdzība) ar iepriekš jau izspriestas lietas apstākļiem. Turklāt tiesas nolēmumam jābūt pamatotam ar tiesību normu, tādēļ judikatūra izmantojama, lai argumentētu secinājumu par šīs normas piemērošanas (iztulkošanas) juridiskajiem aspektiem. Līdz ar to nevar izspriest lietu pēc būtības uz kāda cita līdzīgā tiesiskā strīdā pieņemta tiesas nolēmuma pamata, jo nav pieļaujama atsauce uz konkrētu lietu kā tiesu praksi, neizanalizējot agrāk taisītā spriedumā ietverto

apsvērumu saturu un neminot, kā izšķiramā strīda apstākļi sasaucas ar iepriekš izskatītajā lietā pastāvējušiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem.²⁰

§ Senāts, akceptējot tiesību doktrīnā izteiktās atziņas, ir uzsvēris, ka tādas tiesu prakses izpēte, kas izveidojusies citās, faktisko apstākļu ziņā salīdzināmās lietās, no vienas puses, nodrošina tiesiskās vienlīdzības un stabilitātes principa ievērošanu, no otras puses, palīdz rast vienotus kritērijus piedzenamās kompensācijas apmēra noteikšanai.

Vienlaikus Senāts atzīmē, ka, lai gan tiesai judikatūra ir jāņem vērā, tiesa ir neatkarīga un tādēļ nav absolūti saistīta ar judikatūru: tā var no judikatūras atkāpties, ja tam ir pamatoti iemesli.²¹

§ Tiesnesim augstākas instances tiesas nolēmums citā lietā jāņem vērā tikai tiktāl, ciktāl tas ir pamatots, pārliecinošs un attiecināms uz konkrētās lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem. Tomēr tiesnesim ir tiesības citā lietā šaubu gadījumā izvēlēties citādu, konkrētās lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem atbilstošāku tiesību normas iztulkošanas rezultātu. Ja minētā uzdevuma izpildes labad nepieciešams atkāpties no agrāk sniegtajām tiesu prakses atziņām, tad tiesnesim to ir tiesības darīt, taču tikai pienācīgi argumentējot savu viedokli (*Satversmes tiesas 2003. gada 4. februāra sprieduma lietā Nr. 2002-06-01 2. punkta 4. apakšpunkts, 2005. gada 4. janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-16-01 15. punkts*).

Arī kasācijas instances tiesa vairākkārt norādījusi, ka „[...] atšķirībā no Eiropas Savienības Tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Satversmes tiesas judikatūras, kas ir vispārīgs spēka tiesību avots jebkurā Latvijas tiesību sistēmas nozarē, nacionālo tiesu nolēmumos izteiktajām atziņām nav normatīvi saistoša spēka (attiecībā uz civillietām izņēmums – Civilprocesa likuma 476. panta pirmajā daļā paredzētajā gadījumā), tāpēc tiesa, nonākdama pie pārliecības par līdzšinējās prakses nepareizību, var no tām atkāpties, protams, sniedzot pienācīgu šādas rīcības juridisko pamatojumu” (sal., piemēram, *Senāta 2015. gada 22. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-2778/2015, C15163815, 8. punkts, 2017. gada 17. marta sprieduma lietā Nr. SKC-90/2017, C33188110, 11.3. punkts*).

Tādējādi tas, ka tiesa atkāpusies no judikatūrā attiecīgās tiesību normas (-u) piemērošanas (iztulkošanas) sakarā izteiktajām atziņām, nolēmumā pienācīgi neargumentējama šādas rīcības iemeslus, veido Civilprocesa likuma 5. panta sestajā daļā norādītā pārkāpuma sastāvu.²²

²⁰ Senāta 2022. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-512/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0608.C29385419.11.S](#), 10.2. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2007. gada 28. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-89/2007, C33116106, motīvu daļu, 2007. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-722/2007, C33068105, motīvu daļu, 2017. gada 17. marta sprieduma lietā Nr. SKC-90/2017, C33188110, 11.3. punktu, 2019. gada 4. marta sprieduma lietā Nr. SKC-44/2019, ECLI:LV:AT:2019:0304.C30477415.1.S, 7.4.1. punktu.

²¹ Senāta 2022. gada 31. marta sprieduma lietā Nr. SKC-12/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0331.C26171617.15.S](#), 9.4.2. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2018. gada 26. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-172/2018, [ECLI:LV:AT:2018:0626.C40101714.1.S](#), 11.2. punktu.

²² Senāta 2020. gada 28. maija sprieduma lietā Nr. SKC-129/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0528.C29495116.7.S](#), 8. punkts.

§ Vispārīgi Latvijas tiesai nav liegts izmantot kādu ārvalsts tiesas spriedumu, taču tiesa nevar atsaukties uz to kā pamatavotu, un tādā gadījumā spriedumā jābūt īpašam pamatojumam, kā un kādēļ šādā spriedumā izteiktās atziņas var būt noderīgas konkrēta jautājuma izpratnei un kādēļ salīdzinošā tiesību analīze ir vietā.²³

3.7. Ieteikumi argumentēšanai ar judikatūras atziņu

44. Tiesa jau lietas sagatavošanas laikā noskaidro, kāda judikatūra ir izveidojusies konkrētajā lietu kategorijā. Interpretējot un piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru. Atkarībā no piemērojamās tiesību normas primāri izmanto Senāta, Satversmes tiesas, Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru. Ja šādas judikatūras nav, var izmantot zemāku instanču tiesu judikatūru, ja tā jau ir nostabilizējusies. Tiesa ņem vērā, ka sprieduma atstāšana spēkā, neierosinot kasācijas tiesvedību, automātiski nenozīmē, ka spriedumā izteiktajām atziņām Senāts ir piekritis un tās atzīstamas par judikatūru.
45. Lietās, kurās piemērojams ārvalsts likums, var izmantot attiecīgās ārvalsts tiesu judikatūru, lai noskaidrotu šā likuma saturu.
46. Pirms judikatūras atziņas izmantošanas argumentācijā tiesa pārlicinās par tās attiecināmību uz konkrēto lietu, proti, salīdzina lietu būtiskos faktiskos un tiesiskos apstākļus. Ja kādas judikatūras atziņas attiecināmība uz izskatāmo lietu ir strīdīga vai nav acīmredzama, ieteicams apsvērt nepieciešamību sprieduma motīvu daļā norādīt tos salīdzināmos apstākļus, kas attaisno šīs atziņas izmantošanu konkrētajā lietā. Izņemot 45. punktā minēto gadījumu, par acīmredzami attiecināmu uz izskatāmo lietu nevar atzīt ārvalstu tiesu judikatūru, tāpēc šajos gadījumos ieteicams papildus norādīt tiesību salīdzinošās analīzes metodoloģijā balstītu judikatūras izmantošanas pamatojumu.
47. Lai judikatūras atziņu izmantošana nekļūtu pašmērķīga, spriedumā to norāda, ciktāl tas ir objektīvi nepieciešams, lai pamatojums būtu pietiekams un skaidrs. Spriedumā izmantojot kādu judikatūras atziņu, atsaucē ieteicams norādīt ne vairāk kā trīs nolēmumus, kuros šī atziņa ir izteikta.
48. Ja tiesa atzīst par nepieciešamu atkāpties no līdzšinējās judikatūras, tā spriedumā īpaši pamato šādas atkāpšanās iemeslus.
49. Atsaucoties uz Latvijas tiesas nolēmumu, spriedumā norāda tiesas nosaukumu, nolēmuma veidu un datumu, arhīva numuru, ECLI numuru (ja ECLI numurs nolēmumam nav piešķirts, tad lietas numuru) un nolēmuma punktu. ECLI numuram ieteicams pievienot hipersaiti uz attiecīgo anonimizēto nolēmumu. Atsauci uz tiesu nolēmumiem noformē slīprakstā.

²³ Senāta 2020. gada 28. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-276/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0428.C30407917.9.S](https://ecli.europa.eu/AT/2020/0428.C30407917.9.S), 8.2.4. punkts.

50. Senāta nolēmumiem kā tiesas nosaukumu norāda „Senāts” neatkarīgi no faktiskā tiesas nosaukuma nolēmuma pieņemšanas laikā. Senāta departamentu identificē nolēmuma arhīva numurs, tāpēc departamenta nosaukumu nenorāda.

Ja Senāta nolēmums pieņemts slēgtā tiesas sēdē, norāda anonimizēto numuru, ar kuru nolēmums publicēts Augstākās tiesas judikatūras nolēmumu arhīvā.

Piemēri

(Senāta 2020. gada 30. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-66/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0130.C33314714.9.S](#), 11.1. punkts)

(Senāta 2015. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. [SKC-73/2015](#), C28245410, 10.3. punkts)

(Senāta 2022. gada [...] lēmuma lietā Nr. [SKC-\[A\]/2022](#), [ECLI:LV:AT:2022:\[..\]](#), 7. punkts)

51. Atsaucē uz Eiropas Savienības Tiesas vai Eiropas Savienības Vispārējās tiesas nolēmumu norāda tiesas nosaukumu, nolēmuma veidu, nolēmuma datumu, lietas nosaukumu, lietas numuru, ECLI numuru un nolēmuma punktu. ECLI numuram vēlams pievienot hipersaiti uz nolēmuma atrašanās vietu Eiropas Savienības Tiesas judikatūras pārlūkā ([Info-Curia](#)) vai Eiropas Savienības tiesību aktu portālā „[EUR-Lex](#)”. Lietas nosaukumu norāda, „InfoCuria” pārlūkā izvēloties latviešu valodu.

Piemērs

(Eiropas Savienības Tiesas 2018. gada 6. novembra sprieduma lietā „*Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften*”, C-684/16, [ECLI:EU:C:2018:874](#), 41. punkts).

(sk. Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2015. gada 15. jūlija sprieduma lietā „*AGC Glass Europe u.c./Komisija*”, T-465/12, [ECLI:EU:T:2015:505](#), 60. punktu).

52. Atsaucē uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumu norāda tiesas nosaukumu, nolēmuma veidu, nolēmuma datumu, lietas nosaukumu (angļu valodā vai, ja nolēmums nav publicēts angļu valodā, franču valodā), iesnieguma numuru un nolēmuma punktu. Iesnieguma numuram vēlams pievienot hipersaiti uz nolēmuma atrašanās vietu Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras pārlūkā „[HUDOC](#)”.

Piemērs

(Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2013. gada 5. septembra sprieduma lietā „*Čepek v. the Czech Republic*”, iesnieguma Nr. [9815/10](#), 45. un 48. punkts)

(sal. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2007. gada 12. jūlija spriedums lietā „*Diena et Ozoliņš c. Lettonie*”, iesnieguma Nr. [16657/03](#), 84. punkts).

3.8. Senāta atziņas par tiesību doktrīnas izmantošanu sprieduma argumentācijā

§ Puses pieaicināta tiesību zinātnieka sagatavots atzinums par strīda apstākļu juridiskās kvalifikācijas jautājumiem nav atzīstams par tiesību palīgavotu, kā arī nav atzīstams par pierādījumu. Lai tam atzītu tiesību palīgavota statusu, jāpārlicinās par tiesību zinātnieka neitralitāti konkrētajā lietā un objektivitāti, kā arī atzinumam jābūt publicētam un pieejamam zinātniskajai polemikai.²⁴

3.9. Ieteikumi argumentēšanai ar tiesību doktrīnas atziņu

53. Spriedumā var atsaukties uz tiesību doktrīnu kā tiesību palīgavotu, ja tas ir objektīvi nepieciešams, lai pamatojums būtu pietiekams, pārlicinošs un skaidrs. Tiesību zinātnes atziņas spriedumā nav izmantojamas pašmērķīgi vai lai skaidrotu vispārzināmus tiesību pamatjautājumus.
54. Atsauce uz tiesību doktrīnu pati par sevi ir nepietiekama sprieduma pamatojumam nepieciešamā secinājuma izdarīšanai, tā ir izmantojama tikai, lai papildinātu tiesas izvēlēto pozīciju.
55. Ja tiesa atsauca uz tiesību doktrīnā pastāvošu viedokli, kam nepievienojas, tā sniedz nepievienošanās pamatojumu (izskaidro, kādēļ šis viedoklis ir kļūdainis). Ja attiecīgajā jautājumā tiesību doktrīnā pastāv pretēji viedokļi un uz tiem ir norādījis kāds no procesa dalībniekiem, tiesa īsumā pamato izvēlēto pozīciju.
56. Atsauce uz tiesību doktrīnas avotu jāveido tā, lai varētu identificēt izmantoto avotu un pārlicināties par tā saturu. Atsaucē ietveramās ziņas ir atkarīgas no konkrētā avota publikācijas veida, proti, no tā, vai atziņa publicēta monogrāfijā, rakstu krājumā, periodiskā izdevumā vai tīmekļvietnē. Jebkurā gadījumā atsaucē norāda publikācijas autoru un nosaukumu. Atsauci raksta slīprakstā.

Piemēri

(Līcis A. *Prasības tiesvedība un pierādījumi*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 55., 56. lpp.)

(Levits E. *Judikatūra – pamati, problēmas, piemērošana*. Latvijas Republikas Augstākās Tiesas Biļetens, Nr. 1/2010, 32. lpp.)

(Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: *Ceturtais daļa. Saistību tiesības*. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans īpašums, 2000, 129. lpp.)

²⁴ Senāta 2020. gada 25. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-41/2020, [ECLI:LV:AT:2020:1125.C28330013.6.S](https://ecli.lv/AT:2020:1125.C28330013.6.S), 14. punkts.

(Osis M. Civilprocesa likuma 256., 258. panta komentāri. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.–60.1 nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna un A. Laviņa zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 206., 207. lpp.)

4. Rezolutīvās daļas veidošana

57. Sprieduma rezolutīvā daļa ir formulējuma atbilstīgi izskatāmās lietas prasības priekšmetam, ievērojot Civilprocesa likuma 195.–198. pantā noteiktās sevišķās sprieduma sastādīšanas prasības un atsevišķu kategoriju lietām vēl citas likumā noteiktās papildu prasības.
58. Rezolutīvajā daļā aiz vārdiem „nosprieda” kolu neliek.
59. Aiz vārdiem „nosprieda” nākamo rindkopu sāk ar mazo burtu un atkāpi no malas.
60. Norādi par sprieduma pārsūdzēšanas termiņu un kārtību atdala ar tukšu rindu. Sprieduma sastādīšanas datumu pie rezolutīvās daļas nenorāda, ja tas sakrīt ar sprieduma taisīšanas laiku, kas jau ir norādīts sprieduma ievaddaļā.

Piemērs

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8. pantu, 42. panta pirmo daļu, 93. panta pirmo daļu, 96. panta piekto daļu, 97., 190., 193., 195., 204.¹ pantu, „Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma” 21. pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt [Vārds Uzvārds] prasību.

Piedzīt no [Vārds Uzvārds], personas kods XXXXXX-XXXXX, par labu [Vārds Uzvārds], personas kods XXXXXX-XXXXX, tiesāšanās izdevumus: izdevumus par advokāta palīdzības sniegšanu 750 *euro* un kancelejas nodevu 5 *euro*, kopā 755 *euro*.

Piedzīt no [Vārds Uzvārds], personas kods XXXXXX-XXXXX, valsts labā nenomaksātos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 2,20 *euro*. Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ieskaitāmi: saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods: TREL LV22, kontā Nr. LV51TREL2190458019000, iemaksas mērķis: 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, prasītāja vārds, uzvārds, lietas numurs.

Noteikt sprieduma labprātīgas izpildes termiņu 30 dienas no sprieduma spēkā stāšanās. Labprātīgi izpildot spriedumu daļā par ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu

piedzīņu valsts labā, maksājumu apliecināšanu dokumentu norādītajā termiņā iesniegt Vidzemes rajona tiesā Cēsīs.

Spriedums ir pārsūdzams 20 dienu laikā Vidzemes apgabaltiesā apelācijas kārtībā, apelācijas sūdzību iesniedzot Vidzemes rajona tiesā.

Senāta atziņas par rezolutīvās daļas veidošanu

§ Sprieduma motīvu daļā iekļautais vērtējums tiesiskas sekas nerada, jo izmaiņas zemesgrāmatas ierakstā iespējams izdarīt tikai, pamatojoties uz tiesas nolēmuma galīgo rezolūciju – tā rezolutīvo daļu saskaņā ar Civilprocesa likuma 193. panta sesto daļu.²⁵

§ Lai spriedums būtu pilnīgs un izsmeļošs, tiesai tajā jādod atbilde uz visiem pušu pieteiktajiem prasījumiem.

Ja apelācijas instances tiesa sprieduma motīvu daļā ir norādījusi, ka personai atjaunojamas īpašuma tiesības uz strīdus nekustamo īpašumu un viņa saskaņā ar Civillikuma 927. un 995. pantu ievadama atdalītā valdījumā, tad sprieduma rezolutīvajā daļā jāatspoguļo minētā prasījuma sakarā pieņemtais apelācijas instances tiesas nolēmums, proti, vai prasītāja ieviesta atdalītā nekustamā īpašuma valdījumā, vai arī šis prasījums ir noraidīts, tādējādi ievērojot Civilprocesa likuma 192. pantu un 193. panta sesto daļu.²⁶

5. Apelācijas instances tiesas sprieduma veidošana

432. pants. Apelācijas instances tiesas spriedums

(1) Apelācijas instances tiesas nolēmumu, ar kuru lietu izspriež pēc būtības, tiesa taisa sprieduma veidā.

(2) Apelācijas instances tiesa spriedumu taisa šā likuma 189.–198. pantā noteiktajā kārtībā, ja šajā pantā nav noteikts citādi.

(3) Sprieduma ievaddaļā papildus šā likuma 193. panta trešajā daļā minētajiem apstākļiem tiesa norāda apelācijas sūdzības iesniedzēju un tiesas spriedumu, par kuru iesniegta sūdzība.

(4) Sprieduma aprakstošajā daļā tiesa iekļauj īsu pirmās instances tiesas sprieduma motīvu un rezolutīvās daļas izklāstījumu, kā arī īsu apelācijas (pretapelācijas) sūdzības un iebildumu saturu.

(5) Sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193. panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma argumentācijai. Šādā

²⁵ Senāta 2021. gada 6. maija sprieduma lietā Nr. SKC-166/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0506.C68434218.18.S](#), 8.2. punkts.

²⁶ Senāta 2021. gada 17. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-31/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0917.C28318416.15.S](#), 10.1. punkts. Ar atsauci uz Civilprocesa likuma komentāriem. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrās papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 511. lpp.

gadījumā šā likuma 193. panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.09.2011., 28.05.2015. un 09.06.2016. likumu, kas stājas spēkā 13.07.2016.)

61. Uz apelācijas instances tiesas spriedumu ir attiecināmas iepriekšminētās sprieduma sastādīšanas prasības un ieteikumi. Šajā nodaļā ir iekļauti apelācijas instances tiesai specifiskie papildu ieteikumi.

5.1. Senāta atziņas par apelācijas instances tiesas spriedumu

§ Civilprocesa likuma 432. panta piektajā daļā paredzētā iespēja pievienoties pirmās instances tiesas nolēmuma motivācijai ļauj apelācijas instances tiesai neatkārtot tos argumentus, kurus iepriekš jau norādījusi pirmās instances tiesa un kurus apelācijas instances tiesa atzinusi par pilnībā pietiekamiem, kā arī pareiziem. Tomēr tas nenozīmē, ka apelācijas instances tiesa, piemērojot šo normu, tiek atbrīvota no pienākuma sniegt atbildes uz apelācijas sūdzības iesniedzēja argumentiem, kuri ir būtiski no tiesību viedokļa, ja uz šiem argumentiem nav atbildēts pirmās instances tiesas spriedumā.²⁷

§ Apelācijas instances tiesai, piemērojot Civilprocesa likuma 432. panta piektās daļas normas par pievienošanu pirmās instances tiesas sprieduma motīviem, ir pienākums sniegt atbildes uz būtiskiem apelācijas sūdzības argumentiem, kā arī norādīt pamatojumu, ja sūdzības argumenti tiek noraidīti.²⁸

§ Atbilstoši Civilprocesa likuma 432. panta piektajai daļai apelācijas instances tiesai sprieduma motīvu daļā jānorāda ne tikai šā likuma 193. panta piektajā daļā minētie apstākļi, bet arī jāmotivē attieksme pret pirmās instances tiesas spriedumu. Šāda prasība iekļauta likumā, lai panāktu, ka tiesa argumentē savu no pirmās instances tiesas atšķirīgo viedokli, lai novērstu neizpratni par to, kādēļ viens un tas pats strīds vienādos apstākļos izlemts pretēji. Attieksmes pret pirmās instances tiesas spriedumu norādīšana ir ne vien apelācijas instances tiesas sprieduma īpatnība, bet arī šā sprieduma argumentācijas svarīga sastāvdaļa, jo atzinums par zemākā instancē izšķirtā strīda atšķirīgu risinājumu vienmēr prasa pārliecinošu pamatojumu.²⁹

²⁷ Senāta 2022. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-60/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0221.C30543017.16.S](#), 6. punkts.

²⁸ Senāta 2021. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-174/2021, [ECLI:LV:AT:2021:0426.C69225819.11.S](#), 8.1. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2014. gada 6. februāra spriedumu lietā Nr. SKC-109/2014, C04225008, 2015. gada 3. novembra sprieduma lietā Nr. SKC-162/2015, C26076411, 8.5. punktu, 2018. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-422/2018, C30581816, 9.2., 9.4. punktu, 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-161/2018, C40077715, 9.4. punktu, 2020. gada 6. februāra sprieduma lietā Nr. SKC-96/2020, C32247717, 10.2. punktu.

²⁹ Senāta 2020. gada 30. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-135/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0630.C30642610.12.S](#), 11. punkts. Ar atsauci uz Senāta 2019. gada 15. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-91/2019, [ECLI:LV:AT:2019:1015.C32276815.2.S](#), 8.4. punktu.

5.2. Papildu ieteikumi apelācijas instances tiesas sprieduma veidošanai

62. Apelācijas instances tiesas sprieduma ievaddaļā papildus norāda apelācijas sūdzības iesniedzēju un tiesas spriedumu, par kuru iesniegta sūdzība.

Piemērs

Lieta Nr. [lietas Nr.]
[arhīva Nr.]

Rīgas apgabaltiesa SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 20XX. gada XX. februārī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese referente [Vārds Uzvārds], tiesneši [Vārds Uzvārds] un [Vārds Uzvārds]
ar tiesas sēdes sekretāri [Vārds Uzvārds]
rakstveida procesā izskatīja civillietu sabiedrības ar ierobežotu atbildību [Nosaukums] prasībā pret [Vārds Uzvārds] par parāda piedziņu sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību [Nosaukums] apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas tiesas 20XX. gada XX. jūnija spriedumu.

63. Apelācijas instances tiesas sprieduma aprakstošajā daļā nav nepieciešams detalizēti atstāstīt prasības pieteikuma, kas iesniegts pirmās instances tiesā, pamatojumu, bet gan tikai norādīt prasītāja prasījumus un atbildētāja attieksmi pret prasību (vai tas atzīst vai neatzīst prasību). Aprakstošajā daļā tiesa īsumā atstāsta apelācijas sūdzības un iebildumu būtību.
64. Apelācijas instances tiesas sprieduma aprakstošajā daļā norāda pirmās instances tiesas sprieduma motīvus un rezolutīvo daļu. Ieteicams atreferēt tikai tos sprieduma motīvus, kuriem ir nozīme apelācijas tiesvedībā.
65. Apelācijas instances tiesas sprieduma motīvu daļā tiesa skaidri un nepārprotami pauž attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Tomēr šādas attieksmes paušana neatbrīvo apelācijas instances tiesu no pienākuma pašai sniegt pamatojumu par lietas izspriešanu pēc būtības.
66. Nav ieteicams bez jebkādam piebildēm vai paskaidrojumiem atkārtot pirmās instances tiesas sprieduma motīvu daļā iekļautos argumentus, izmantot tos citādā kontekstā vai

APSTIPRINĀTS
ar Tieslietu padomes
2023. gada 16. jūnija lēmumu Nr. 32
pamatojoties uz likuma „Par tiesu varu”
89.¹¹ panta sesto daļu

ignorēt. Tā vietā pirmās instances tiesas izteiktie argumenti var tikt atzīti par nepareiziem, tos atspēkojot vai konkrēti norādot uz pieļauto kļūdu, vai arī par pamatotiem un pareiziem, izmantojot likumā noteikto iespēju pievienoties zemākās instances tiesas sprieduma argumentācijai.

Piemērs

Apgabaltiesa atzīst, ka tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ tā saskaņā ar Civilprocesa likuma 432. panta piekto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai un atkārtoti to nenorāda.

Izmantotie un ieteicamie avoti par tiesību piemērošanu un juridisko argumentāciju

1. Alexy R. A Theory of Legal Argumentation. The Theory of Rational Discourse as Theory of Legal Justification. Oxford: Oxford University Press, 2011.
2. Bārdiņš G. Dialoga loma tiesas spriešanā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.
3. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.
4. Gaidele I. Nolēmumu argumentācija: teorija un prakse. Likums un Tiesības, 2002, Nr. 8 un Nr. 10.
5. Gaidele I. Tiesas nolēmumu argumentācijas problēmas. Likums un Tiesības, 2003, Nr. 8 un Nr. 9.
6. Hartmane L. Juridiskā argumentācija tiesu nolēmumos. Likums un Tiesības, 2001, Nr. 11.
7. Levits E. Cilvēktiesību piemērošanas pamatjautājumi Latvijā. Grām.: Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Inetas Ziemeles zinātniskā redakcijā. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021.
8. MacCormick N. Legal reasoning and legal theory. Oxford: Clarendon Press, 1994.
9. Meļķis E. Latvijas tiesiskās sistēmas ceļš uz demokrātisku tiesisku valsti. Rakstu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014.
10. Möllers T. M. J. Juristische Arbeitstechnik und wissenschaftliches Arbeiten. 10., neubearbeitete Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2021.
11. Möllers T. M. J. Juristische Methodenlehre. München: Verlag C.H. Beck, 2017.
12. Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: zvērināts advokāts Jānis Neimanis, 2004.
13. Neimanis J. Tiesību tālākveidošana. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006.
14. Peczenik A. On Law and Reason. Dordrecht, Boston: Kluwer Academic Publishers, 1989.
15. Pleps J. Satversmes iztulkošana. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2012.
16. Rafi A. Kriterien für ein gutes Urteil. Berlin: Duncker&Humblot, 2004.
17. Rezevska D. Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana. 2. izd. Rīga: Daigas Rezevskas izdevums, 2015.
18. Rütters B., Fischer C., Birk A. Rechtstheorie mit Juristischer Methodenlehre. 6. Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2011.
19. Sniedzīte G. Tiesnešu tiesības: jēdziens un nozīme Latvijas tiesību avotu doktrīnā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013.
20. Wróblewski J. The judicial application of law. Edited by Zenon Bańkowski and Neil MacCormick. Dordrecht, Boston, London: Kluwer Academic Publishers, 1992.